वार्षिक स्वत प्रकाशन

माटो तथा मल परीक्षण प्रयोगशाला, गण्डकी प्रदेशको परिचय

गण्डकी प्रदेशको कास्की जिल्ला, पोखरामा रहेको माटो तथा मल परीक्षण प्रयोगशाला गण्डकी प्रदेशको एक मात्र माटो जाँच गर्ने प्रदेश स्तरीय प्रयोगशाला हो । विगतमा २०५२ सालमा खैरेनीटार तनहुँमा क्षेत्रीय माटो परीक्षण प्रयोगशाला स्थापना भएको थियो जुन पछि पोखरामा स्थानान्तरण भई क्षेत्रीय माटो परीक्षण प्रयोगशाला, पोखरामा रुपान्तरण भयो र हाल संघियताको कार्यान्वयनसँगै यसै संरचनाले माटो तथा मल परीक्षण प्रयोगशाला, गण्डकी प्रदेशको रुप धारणा गरेको छ । माटो तथा मल परीक्षण प्रयोगशाला, पोखराले विगतका दिनहरु देखि नै माटो र मल परीक्षण गर्दै आएको छ जसको लागि प्रयोगशालामा मात्र माटो जाँच नगरी कृषकहरुको घर दैलो मा समेत पुगी यसै प्रयोगशालाका प्राविधिकहरुद्वारा माटो शिविरमार्फत माटो परीक्षण गर्ने गरिएको छ । माटो परीक्षणको नतिजाबाट प्राविधिकहरुले किसानहरुलाई गरेको मलखाद तथा कृषि चूनको सिफारिसको उचिन कार्यान्वयन मार्फत कृषकहरु आफ्नो कृषि कार्यको दिगोपना तथा उत्पादनसिलताको प्रभावकारिता बढाउन सफल भएका छन् ।

उद्देश्य

प्रयोगशालाको उद्देश्य :

1. यस प्रयोगशालाको अगुवाईमा आफ्नो कार्य क्षेत्र पर्ने जिल्ला कृषि विकास कार्यालयहरु तथा कृषि कार्यमा संलग्न विभिन्न संघ संस्थाहरुसँग समन्वय गरी दिगो रुपमा माटोमा भएको उर्वराशक्तिलाई कायम राख्ने कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने ।
2. माटो विश्लेषण, सर्वेक्षण र अध्ययनको आधारमा विभिन्न समस्याहरुको पहिचान गर्ने र समाधानका उपायहरु पत्ता लगाई सिफारिस गरी कृषि प्रसार कार्यलाई सहयोग पुऱ्याउने।
3. समानुपातिक रुपमा मलखादको प्रयोग गर्न कृषकहरुलाई प्रेरित गर्ने ।
4. माटो परीक्षण शिविरहरु सञ्चालन गरी कृषकहरुको घर दैलो पुगी कृषि चुन तथा मलखाद सिफारीस गर्ने तथा माटोको महत्व र अवस्थाका वारेमा जानकारी गराउने ।
5. बाली विरुवाहरुलाई थोरै तर नभई नहुने अत्यावश्यक शुक्ष्म तत्वहरुको स्थिति अध्ययनको लागि अनुगमन गर्ने र के कस्ता सुधार गर्न आवश्यक छ पहिचान गरी सुधारात्मक उपायको खोजी गरी कृषक समक्ष पुऱ्याउने ।

6·माटोमा आउने विभिन्न किसिमका विकृती अमिलोपन, क्षारियपना सुधारका लागि कृषि चुन तथा जिप्सम आदि सिफारीस गर्ने ।

7·माटोको उर्वराशक्ति वृद्धिका लागि हरियो मल, प्राङ्गारिक मल, गोवरमल,रात्रीमलका अतिरिक्त

8·रासायनिक मलले खेलेको भुमीका वारे कृषकहरुलाई अवगत गराउने ।

9·अल्पकालिन, मध्यकालिन र दिर्घकालिन रुपमा प्राङ्गारिक र रासायनिक मलको विभिन्न परीक्षण प्रदर्शन अन्नबाली, तरकारी र फलफूल खेती आदि बालीमा सञ्चालन गरि प्राप्त तथ्यांकको आधारमा मलखादको सिफारिस गर्ने ।

माटोको विभिन्न विश्लेषण र अध्ययनको आधारमा जानकारी संकलन गरि समस्यामुलक विषय तथा तत सम्बन्धि अध्ययन तथा प्रविधि प्रसारण जस्ता कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।

10· दिगो रुपमा माटोको उचित व्यवस्थापन गरि वातावरणिय सन्तुलनलाई कायम राखी कृषि उत्पादन र उत्पादकत्वमा वृद्धि ल्याउने ।

11·माटोको नमूनाहरु संकलन, विश्लेषण र नतिजा का आधारमा मलखाद सिफारीस गर्ने ।

12· बजारमा पाईने विभिन्न नाम र ब्राण्डका मलका नमूना संकलन, विश्लेषण र मलमा भएको तत्वको वारे मा कृषकलाई जानकारी दिलाउने एवं सिफारीस गर्ने ।

13· माटो सम्वन्धि क्षेत्रीय स्तरमा देखा परेका समस्यालाई समाधानको खोजीको लागि क्षेत्रीय स्तरका यो जना तर्जुमा गर्ने ।

14· कार्यक्रमको कार्यान्वयनमा सम्वद्ध पक्षहरुलाई सहयोग पुऱ्याउने,अनुगमन गर्ने, मुल्यांकन गर्ने आदि कार्यहरु समेत यस क्षेत्रीय माटो प्रयोगशालाको उद्देश्य रहेको छ ।

माटो तथा मल परीक्षण प्रयोगशालाको संगठनात्मक ढाँचा

माटो तथा मल परीक्षण प्रयोगशालाको संगठनात्मक **संरचना**

प्रदेश सरकार

↓

भूमी ब्यवस्था ,कृषि,सहकारी तथा गरिबी निवारण मन्त्रालय
(गण्डकी प्रदेश)

↓

कृषि विकाश निर्देशनालय
(गण्डकी प्रदेश)

↓

माटो तथा मल परीक्षण प्रयोगशाला
(गण्डकी प्रदेश,पोखरा,कास्की)

↓

वरिष्ठ माटो विज्ञ
(रा.प. द्वि (प्रा.)

↓

प्राविधिक फाँट

माटो विज्ञ(रा.प.तृ. (प्रा.) (२)
प्राविधिक सहायक
(रा.प.अ.प्र.(प्रा.)(३)
नायब प्राविधिक सहायक
(रा.प.अ.प्र.(प्रा.)(१)

लेखा फाँट

स—लेखापाल रा.प.अ.द्वि(१)

प्रशासन फाँट

सहायक पाचौं(१)
कार्यलय सहयोगी (२)
हलुका सवारी चालक(१)

प्रयोगशालाको कार्यक्षेत्र :

दरवन्दी विवरण

सि.न	स्वीकृत दरवन्दी विवरण	स्वीकृत दरवन्दी संख्या	स्थायी पदपूर्ति संख्या	स्थायी रिक्त संख्या	करारमा पदपुर्ति संख्या
१	प्रमुख/ नवौ/दशौं	१	१	-	-
२	माटो विज्ञ	२	२	-	-
३	प्राविधिक सहायक/ पाचौं	३	३	-	-
४	नायव प्राविधिक सहायक/चौथो	१	-	१	-
५	स.लेखापाल/चौथो/ लेखा	१	१	-	-
६	पाचौं/प्रशासन	१	१	-	-
७	कार्यालय सहयोगी	२	१	१	-
८	हलुका सवारी चालक	१	-	-	१

माटो तथा मल परीक्षण प्रयोगशालामा कार्यरत कर्मचारीहरुको विवरण

क्र.स	कर्मचारीको नाम/थर	स्थायी ठेगाना	पद	सम्पर्क नं	कैफियत
१	श्री सुनिल पाण्डे	कास्की	वरिष्ठ माटो विज्ञ	९८५६०३५१८७	
२	श्री अस्मिता काफ्ले	वालिङ-८, स्याङ्जा	माटो विज्ञ	९८४६४९०२११	
३	श्री करिष्मा भुषाल	गुल्मी	माटो विज्ञ	९८६७३६६२५२	
४	श्री सरस्वती बास्तोला	मोरङ	वरिष्ठ प्राविधिक सहायक, पाचौं	९८४४६००५४७	
५	श्री खुबराज बराल	पोखरा-१३	विरिष्ठ प्राविधिक सहायक, पाचौं	९८४६०३२३७७	
६	श्री समिक्षा गौतम	तनहुँ	प्राविधिक सहायक, पाचौं	९८६५२३९४२५	
७	श्री सिता बराल	पोखरा-१९	सहायकस्तर पाचौं, प्रशासन	९८४६४९०५७७	
८	श्री ठाकुर प्रसाद ढकाल	आँधिखोला–६, स्याङ्जा	स.लेखापाल	९८४०४२२५२६	
९			नायब प्राविधिक सहायक, चौंथो		रिक्त
१०	श्री सदिक्षा पोखेल	पोखरा-१७ विरौटा	प्राविधिक सहायक, पाचौं	९८४६७५०३४४	डि.यस.यम. करार
११	श्री बुद्धि बहादुर कार्की	पु.न.पा- स्याङ्जा	कार्यालय सहयोगी	९८४७६३७७५९	
१२			कार्यालय सहयोगी		रिक्त
१३	श्री नेत्र बहादुर कुमाल	लेखनाथ, कास्की	हलुका सवारी चालक	९८०४१९४९०२	करार
१४	श्री पार्वती खनाल गौतम	कास्की	सरसफाई सहयोगी		करार

आ.व. २०८०।८१ को सञ्चालित क्रियाकलापहरु

सि.नं.	सञ्चालित क्रियाकलाप	एकाइ	वार्षिक लक्ष्य	कुल विनियोजित बजेट रु हजारमा	कुल खर्च रु हजारमा	मुख्य क्रियाकलापहरु (बाली, जात,परिमाण सहित उल्लेख गर्ने)	हासिल भएका/हुने मुख्य मुख्य उपलब्धिहरु
१.	**माटो परीक्षण शिविर संचालन (किटबक्स)**	सङख्या	१६	३२०	२००	**प्रयोगशालामा जाँच गरिएको माटोको नमूना साथसाथै किटबक्स माटो जाँच शिविर र घुम्ती माटो परीक्षण प्रयोगशालाबाट जाँच गरिएको माटोको नमूना पश्चात आएको नतिजा अनुरुप कृषकहरुलाई अम्लिय माटो भएमा कृषि चुन हाल्न सिफारिस गरियो भने माटो व्यवस्थापनका लागी एकीकृत खाद्यतत्व प्रणाली अनुसार सन्तुलित मलखादको मात्रा सिफारिस गरियो।**	हालसम्म १० ठाउँमा किटबक्सबाट निःशुल्क माटो परीक्षण शिविर सचालन।
2	**घुम्ती माटो शिविर संचालन (मोबाईल भ्यान)**	सङख्या	१०	३००	२७०		जम्मा १५ ठाउँमा किटबाट घुम्ती माटो परीक्षण शिविर सचालन गरिएको
३	**माटो नमूना विश्लेषण**	नमूना	४००	४०	३५		हालसम्म ७०० नमूना जाँच
4	**विश्व माटो दिवश**	पटक	१	१००	१००		प्रत्येक वर्ष मंसिर महिनामा संचालन गरिने
५	**आई पि एन एस कृषक पाठशाला**	सङख्या	३	४५०	४५०		३ स्थानमा कृषकहरुलाई पाठशाला संवालन गरिएको
६	**माटो परीक्षणका**	सङ्ख्या	१	२४००	२०००		माटो जाँचको

	आधारमा कृषि चुन वितरण कार्यक्रम						आधारमा अम्लिय माटो भएको स्थानमा कृषि चुन वितरण
	आई पि एन एस कृषक पाठशाला सञ्चालन सम्बन्धि कृषक सहजकर्ता तालिम	पटक	१	३५०	३५०		कृषक सहजकर्ता तालिम सञ्चालन
	मलखाद बिश्लेषण	नमुना	५०	५०	५०		५० नमुना बिश्लेषण गरि सकिएको

प्रयोगशालाबाट प्रदान गरिने बिश्लेषण सेवा बापत लाग्ने दस्तुर, समय तथा जिम्मेवार निकाय

सि.न.	**सेवाको प्रकृति**	**लाग्ने दस्तुर रु.**	**लाग्ने समय**	**सेवा प्रदान गर्ने जिम्मेवार कर्मचारी शाखा**	**कैफियत**
१) माटोको नमुना बिश्लेषण					
क.	माटोको पि.एच.	२०।-	२ दिन	प्राविधिक फाँट	
ख.	नाइट्रोजन	१००।-	६ दिन	प्राविधिक फाँट	
ग.	फस्फोरस	१३०।-	६ दिन	प्राविधिक फाँट	
घ.	पोटास	१००।-	६ दिन	प्राविधिक फाँट	
ङ.	बोरोन	५००।-	६ दिन	प्राविधिक फाँट	
च.	जिंक	३००।-	६ दिन	प्राविधिक फाँट	
छ.	आइरन	३००।-	६ दिन	प्राविधिक फाँट	
ज.	प्राङ्गारिक पदार्थ	१३०।-	६ दिन	प्राविधिक फाँट	
झ.	कपर	३००।-	६ दिन	प्राविधिक फाँट	
२) रसायनिक मल विश्लेषण					
क.	कुल नाइट्रोजन विश्लेषण	४००।-	६ दिन	प्राविधिक फाँट	
ख.	कुल फस्फोरस विश्लेषण	६००।-	६ दिन	प्राविधिक फाँट	
ग.	पोटास फ्लेम फोटोमिटर तरिका	५००।-	६ दिन	प्राविधिक फाँट	
३) प्राङ्गारिक मल विश्लेषण					
क.	कुल नाइट्रोजन विश्लेषण	६००।-	१२ दिन	प्राविधिक फाँट	
ख.	पि एच	२०	२ दिन	प्राविधिक फाँट	
ग.	कुल फस्फोरस विश्लेषण	६००।-	६ दिन	प्राविधिक फाँट	

घ.	पोटास फ्लेम फोटोमिटर तरिका	५००।-	६ दिन	प्राविधिक फाँट	
च.	चिस्यान विश्लेषण	३०।-	६ दिन	प्राविधिक फाँट	
छ	प्राङ्गारिक कार्वन विश्लेषण	१२०।-	६ दिन	प्राविधिक फाँट	

सेवाग्राहीले पूर्याउनुपर्ने प्रक्रिया र पेश गर्नुपर्ने कागजातः-(क) कृषकको नाम (ख) ठेगाना (ग) जग्गाको किसिम (घ) यस अघि लगाएको बाली विवरण (ङ) नमुनाको तौल 0-५ के.जी. (च) दस्तुर बुझाएको रसिद ।

नोटः- १) कृषक आफैले ल्याएको वा कृषि अन्तर्गतका फार्म, केन्द्रहरु वा अन्य सरकारी कार्यालय वा सरकारी स्वामित्वमा रहेका संस्थानहरुबाट आएका नमुना बिश्लेषण शुल्कमा ७५% छुट दिइने छ ।

२) जेष्ठ नागरिक तथा अपांग व्यक्तिले ल्याएको नमुना लाई पहिलो प्राथमिकता दिइने छ ।

३) लोडसेडिंग ठुला उपकरण मर्मत सम्भार गर्नुपर्दा माटोको नमुना उपयुक्त नभएमा वा अन्य काबु बाहिरको परिस्थिति आएमा तोकिएको समय भित्र जानकारी गराइने छ र क्षतिपुर्ति दिइने छैन ।

गुनासो सुन्ने पदाधिकारीको पद र नामः

वरिष्ठ माटो विज्ञ श्री सुनिल पाण्डे फोन.नं.-०६१-४५०१८७ मो.नं.-९८५६०३५१८७

सुचना अधिकारी : अस्मिता काफ्ले (माटो विज्ञ) मो.नं.- ९८४६४९०२११